

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ПЕРЕКЛАДУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету
іноземної філології

_____ Г.Ф.
Морошкіна
(підпис) (ініціали та
прізвище)
« _____ »

_____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Сучасні технології перекладу

ФПО 2.12

Освітньо-кваліфікаційний рівень: спеціаліст.

Напрямок підготовки: 6.020303 Філологія. Професійне спрямування: Переклад

Спеціальність: 6.020303 Переклад (англійська мова)

Спеціалізація: Перекладознавство

Робоча програма з курсу "Сучасні технології перекладу" для студентів за
напрямом підготовки 6.020303 Філологія, спеціальністю 6.020303 Переклад
(англійський) „ „ вересня, 2023 року- 10 с.

Розробники: доц., докт. філол. н., Шевченко О. І.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії та практики перекладу
з англійської мови

Протокол від “ ” вересня 2023 року №

Завідувач кафедри _____ (Запольських С.П.)

“ ” вересня 2023 року

Ухвалено науково-методичною радою
факультету іноземної філології

Протокол № _ від “ _ ” 2023 р.

Голова науково-методичної ради факультету іноземної філології

(підпис) _____
(ініціали, прізвище) О. А. Каніболоцька

Погоджено з навчально-методичним відділом

_____ (підпис) _____ (ініціали, прізвище)

Запоріжжя – 2023 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3,75	Галузь знань <u>0203 гуманітарні науки</u> (шифр і назва)	Цикл дисциплін самостійного вибору вищого навчального закладу	
	Напрямок підготовки <u>6.020303 Філологія</u> (шифр і назва)		
Модулів – 2	Спеціальність (професійне спрямування): <u>переклад</u>	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		5-й	6-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання (есе, аналітичний звіт, тези тощо) _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 20.79		9-й	11-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1 самостійної роботи студента – 1	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>спеціаліст</u>	Лекції	
		12 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		Індивідуальні завдання:	
		15	15
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

- для денної форми навчання –
- для заочної форми навчання –

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу: вдосконалення теоретичних знань і практичних вмінь у сфері загальних аспектів перекладознавства. Курс «Сучасні технології перекладу» зосереджений на ознайомленні магістрантів з методологічними засадами перекладознавства як науки, науковими критеріями оцінки перекладу, на розширенні знань про специфіку і прикладні аспекти інтерпретації різних типів текстів перекладачем, які дозволяють йому досягти найвищого ступеня адекватності перекладу. Даний курс допомагає магістрантам розвинути перекладацькі компетенції, які необхідні у дослідницькій і практичній діяльності. При цьому у ході роботи відбувається актуалізація знань, які були набуті магістрантами як у ході вивчення базових філологічних дисциплін, як-от лінгвокраїнознавство, лексикологія, стилістика, теорія та практика перекладу, теорія та історія літератури, так і у процесі студіювання історії, культурології, політології тощо.

Основні завдання курсу:

надати методологічні засоби для наукового осмислення проблем перекладу. Ознайомити магістрантів з провідними новітніми жанровими трансляційними моделями та головними сучасними методологічними засадами перекладознавства. По закінченні курсу магістр має вільно орієнтуватися у новітніх тенденціях в галузі теорії і практики перекладу й сучасної методології.

По закінченню курсу магістранти **повинні знати:**

- сучасні принципи і поняття перекладацької інтерпретації різних типів текстів з огляду на їх специфіку, які дозволяють створити оптимально адекватний переклад;
- основні напрямки (підходи) та тенденції інтерпретації текстів, що існують на сучасному етапі розвитку філологічної науки (зокрема з урахуванням залученості до перекладу технологій штучного інтелекту, тлумачення аспектів: інтерпретація «від автора», «від тексту», «від дійсності», «від реципієнта»), а також особливості їх впливу на успішність перекладу.

По закінченню курсу магістранти **повинні вміти:**

Виконувати дослідження різних типів текстів, мати уявлення про визначальні проблеми сучасного перекладознавства. Після прослуханого курсу лекцій магістрант повинен визначати методи перекладознавчих досліджень, розрізняти основні методології, які використовуються у сучасному перекладознавстві, представити систему мови оригіналу і мови перекладу як ієрархію взаємодіючих функціональних стилів, реєстрів і жанрів, які можуть досліджуватися з точки зору лінгвістичної семіотики, контекстуалізму, композиційної семантики, риторики, порівняльної стилістики, історії мови, історії літератури, когнітивної лінгвістики та інших філологічних дисциплін.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Сучасні технології перекладу» магістрант повинен досягти таких результатів навчання і набути таких знань, умінь, навичок та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
Загальні компетентності: ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов’язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій. ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним. ЗК 7. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК 9. Здатність спілкуватися іноземною мовою. Спеціальні (предметні) компетентності: СК 9. Здатність до здійснення перекладацької діяльності на підприємствах міста. СК 10. Здатність кваліфіковано й коректно з точки зору теорії перекладу застосовувати іншомовні компетенції у різних сферах професійної діяльності. Програмні результати навчання: ПРН 1. Знати теоретичні основи перекладознавства. ПРН 8. Володіти основними трансформаціями та прийомами перекладу. ПРН 10. Знати основні принципи лінгвістичного та перекладацького аналізу текстів різних стилів і жанрів. ПРН 11. Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних. ПРН 12. Дотримуватися правил академічної доброчесності	Методи: робота з підручником та розробками до тем, текстів та подкастів, моделювання, презентації, творчі завдання, анотації, рецензії, розв’язання проблемної ситуації, дискусії, рольові ігри. Методи контролю і самоконтролю: усне опитування, письмовий контроль та застосування програмованого контролю.

ПРН 14. Створювати, аналізувати й редагувати тексти різних стилів та жанрів. ПРН 17. Планувати, організовувати, здійснювати і презентувати дослідження та/або інноваційні розробки в конкретній філологічній галузі.	Контрольні заходи: тестування відповідно до змістового модуля.
--	---

Міждисциплінарні зв'язки: До викладання курсу «Сучасні технології перекладу» залучено категорійно-понятійний апарат класичних і сучасних підходів у філософії, логіці, когнітивістиці, психолінгвістиці, семіотиці, дискурсології, синергетиці. Запропонований практичний курс перекладу побудований на принципах і категорійно-понятійному апараті **лінгвістичної семіотики**, котра узгоджується з поглядами на переклад як смислоутворювальну сутність, ґрунтується на принципах контекстуалізму, композиційної семантики, утилітаризму і сповідує евристичність, нелінійність осмислення отриманої інформації. Курс «Сучасні технології перекладу» пов'язаний з нормативними курсами з основної іноземної мови (вступ до мовознавства, історія англійської мови, лексикологія, лінгвокраїнознавство, методика викладання іноземної мови, стилістика, зарубіжна література та ін.), та з дисциплінами загально-гуманітарного циклу (українська мова, історія України, педагогіка та ін.).

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Методології моделювання процесу перекладу

Лекція 1.

Тема 1. Інформативна насиченість повідомлення.

Поняття мінімальної одиниці інформації. Квант інформації як елементарна одиниця перекладу у перекладознавчій парадигмі. Інваріантна, пояснювальна, описова, нульова, надлишкова інформація. Визначення коефіцієнту інформативної насиченості повідомлення за Шенноном. Етапи перекладацького процесу з урахуванням ступеню інформативної насиченості повідомлення. Види контролю: колоквіум «Основні методологічні засади дослідження перекладу» (2 год.)

Лекція 2

Тема 2. Основні принципи моделювання процесу перекладу.

Семантичні, ситуативні, психологічні засади моделювання процесу перекладу. Денотативна модель: врахування семантичних, синтаксичних, культурологічних розбіжностей між вихідною та цільовою мовами. Етапи перекладацького процесу за денотативною моделлю: Ситуативна модель: врахування комунікативні ситуації при перекладі у всіх її проявах – середовище, культурно-історичний контекст, психологічне, прагматичне підґрунтя. Психолінгвістична

модель: врахування глибинних ментальних процесів. Процес перекодування - Дерріда, Гуссерль, Жинкін.

Основні види семантичного варіювання. Роль функціонально-ситуативного змісту висловлювання в досягненні еквівалентності при перекладі.

Види контролю: колоквіум «Поняття моделі процесу перекладу» (2 год.)

Лекція 3

Тема 3. Комплексний характер змістовних параметрів висловлення і методологія їх розгляду у перекладознавстві

Розбіжність у предметно-логічному значенні еквівалентних слів в оригіналі і в перекладі - врахування семантичних, синтаксичних, культурологічних розбіжностей між вихідною та цільовою мовами. Особливості відтворення конотативного аспекту значення висловлення у перекладі – знакова функція стилістичних фігур. Врахування картин світу та настанов мовців.

Види контролю: колоквіум, доповіді «Жанри прози, поетичні жанри, драматичні жанри» (2 год.)

Змістовий модуль II. Антропоцентричний підхід до проблем перекладознавства

Лекція 4 Антропоцентричний підхід до проблем перекладознавства

Психолінгвістика як втілення антропоцентричного підходу до проблем перекладознавства. Інтегративність як визначальний риса підходів антропоцентричного гатунку: врахування світоглядних, мотиваційних, інтенційних, ціннісних, морально-етичних чинників смислоутворення у комунікації та перекладі. Схематичність світосприйняття та процес перекладу: гештальти, фрейми, патерни.

Види контролю: колоквіум «Врахування світогляду мовної особистості у перекладі» (2 год.)

Лекція 5 Психолінгвістичні методи дослідження письмового перекладу.

Психографологічний аналіз (Засекіна), контент аналіз, інтент-аналіз – синтаксична розгорнутість висловлень, архітектоніка текстової тканини, логічна стрункість наративу або її брак, емотивність (так звана “емболія”) та її врахування при перекладі, інтенційність продукування повідомлення та його сприйняття. Розбіжність у семантичній структурі слова іноземної та рідної мов як вияв дії комплексу мовних, мовленнєвих, психологічних, прагматичних, культурологічних, соціальних чинників. Багатозначність слова і переклад. Контекст. Вибір слова із синонімічного ряду при перекладі. Види контролю: колоквіум «Відтворення емоційної складової змісту повідомлення» (2 год.)

Лекція 6 Психолінгвістичні методи дослідження усного перекладу –

Селескович, Чернов, Ширяев, Мірам, Карабан, Максимов. Оптимальні параметри часового проміжку відставання від суб'єкта мовлення та утримання інформації в оперативній пам'яті. Вірогіднісне прогнозування за Черновим. Негативні фактори, що ускладнюють процес усного перекладу: заданий ззовні темп та зміст мовлення, негативний вплив середовища (акустичні, психологічні перешкоди), імовірнісність (непередбачуваність) розгортання комунікативного

процесу у тематичному та лексико-фразеологічному плані. Так звана “Паризька теорія смислу” (усний переклад)

Види контролю: колоквіум «Психолінгвістичне підгрунтя перекладознавчих розвідок Селескович, Гервера, Чернова, Ширяєва» (2 год.)

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с/п	лаб	інд	с.р.		л	с/п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1.												
Тема 1. Інформативна насиченість повідомлення.	3	2	1		2		1	1			2	
Тема 2. Основні принципи моделювання процесу перекладу.	3	2	1		2		1	1			2	
Тема 3. Комплексний характер змістовних параметрів висловлення і методологія їх розгляду у перекладознавстві	5	2	3		4		1	1			4	
Разом за змістовим модулем 1	11	6	5		8		3	3			8	
Змістовий модуль 2.												
Тема 4. Антропоцентричний підхід до проблем перекладознавства	4	2	2		4		1	1			4	
Тема 5. Психолінгвістичні методи дослідження письмового перекладу.	4	2	2		2		1	1			2	
Тема 6. Психолінгвістичні методи дослідження усного перекладу.	3	2	1		1		1	1			1	
Разом за змістовим модулем 2	11	6	5		7		3	3			7	

Усього годин	22	12	10		15		6	6			15	
ІНДЗ			-	-						-		
Усього годин	22	12	10		15		6	6			15	

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Інформативна насиченість повідомлення.	2	1
2	Тема 2. Основні принципи моделювання процесу перекладу.	2	1
3	Тема 3. Комплексний характер змістовних параметрів висловлення і методологія їх розгляду у перекладознавстві.	2	3
4	Тема 4. Антропоцентричний підхід до проблем перекладознавства.	2	2
5	Тема 5. Психолінгвістичні методи дослідження письмового перекладу.	2	2
6	Тема 6. Психолінгвістичні методи дослідження усного перекладу.	2	1
Всього		12	10

6. Індивідуальні завдання

Підготовка презентацій за наступними темами:

1. Загальна характеристика вихідного повідомлення. Надлишкова інформативність повідомлення.
2. Вірогідна прогнозованість повідомлення.
3. Інваріантна та додаткова інформація у повідомленні. Квант інформації.
4. Процес послідовного та синхронного перекладу: його моделювання та можливі способи опису.
5. Техніка послідовного та синхронного перекладу.
6. Переклад з аркуша, реферування.

7. Методи навчання

У процесі викладання дисципліни «Сучасні технології перекладу» використано різноманітні методи навчання, а саме: пояснювально-ілюстративний метод та інформаційно-рецептивний (студенти здобувають знання на лекційних заняттях, або самостійно з навчальної або методичної літератури, з електронних джерел), репродуктивний метод (утворюються умови для кількаразового відтворення студентами засвоєваних знань з використанням вправ, практичних завдань), різні форми самоконтролю, метод проблемного викладу, частково-пошуковий, або евристичний, метод, дослідницький метод (здійснюється аналіз матеріалу через обговорення запропонованої проблеми, студенти самостійно здобувають наукову інформацію з відповідних джерел, формують власний погляд на проблему, що обговорюється).

8. Методи контролю

Поточний контроль:

- перевірка виконання завдань для самостійної роботи з кожної теми змістового модуля
- перевірка вміння робити повідомлення англійською та українською мовами в межах програмної тематики - **усно** протягом кожного модуля на заняттях.
- перевірка рівня засвоєння студентами матеріалу - **письмово** у формі різних типів тестів у процесі **виконання МКР**.

За курс навчання студент повинен виконати **2** модульні контрольні роботи:

Підсумковий контроль: залік

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль знань			Залік	Сума
Контрольний модуль 1	Контрольний модуль 2	Індивідуальне завдання	20	100
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	20		
30	30			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ЗА ШКАЛОЮ ECTS	За шкалою університету	За національною шкалою	
			Залік
A	90 – 100 (відмінно)		Зараховано
B	85 – 89 (дуже добре)		
C	75 – 84 (добре)		
D	70 – 74 (задовільно)		
E	60 – 69 (достатньо)		
FX	35 – 59 (незадовільно – з можливістю повторного складання)		Не зараховано
F	1 – 34 (незадовільно – з обов'язковим повторним курсом)		

Рейтинг кожного модуля складається з суми середніх оцінок за
- **аудиторну роботу** - відвідування лекційних занять (**5 балів**) і роботу на семінарських заняттях (**15 балів**);
- **модульну контрольну роботу** (**10 балів**).

В кінці вивчення навчального матеріалу модуля (після проведення модульної контрольної роботи) викладач виставляє середню оцінку за

аудиторну роботу студента, та оцінку в 4-бальній системі за модульну контрольну роботу. Ці оцінки викладач трансформує в рейтинговий бал таким чином:

1. Аудиторна робота студента:

“5” – 20-18 балів;

“4” – 17-14 балів;

“3” – 13-10 балів;

“2” – 9-1 балів;

“0” балів – не був присутнім на жодному занятті з навчальної дисципліни.

2. Модульна контрольна робота:

“5” – 10-8 балів;

“4” – 8-6 балів

“3” – 4 бали;

“2” – 3 бали;

“0” балів – не з’явився на модульну контрольну роботу.

Таким чином, рейтинг студента за вивчення навчального матеріалу кожного модуля є сумою рейтингових балів за вищеназвані 2 складові модуля. Максимальний рейтинг студента за один модуль становить **30 балів**. Оцінка навчальних досягнень студента за модуль виставляється так:

Розрахунок рейтингу студентів

Навчальний матеріал дисципліни об’єднано в два контрольні модулі на семестр.

Індивідуальне завдання студенти отримують на початку семестру та виконують протягом семестру згідно графіка. Наприкінці семестру викладач виставляє підсумкову оцінку за виконання комплексного завдання. Максимальна кількість балів за виконання індивідуального завдання – **20 балів**.

Максимальний семестровий рейтинговий бал студента становить 80 балів.

Залік

На заліку викладач оцінює відповідь студента за заліковою системою “зараховано”, “не зараховано”.

10. Методичне забезпечення

1. НМКД навчальної дисципліни «Сучасні технології перекладу» розділи:

- Методичні та аудіо- відеоматеріали для практичних занять;
- Методичні матеріали для забезпечення індивідуальної роботи студентів;
- Питання до заліку.

11. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Дерік І. М. Теорія та практика перекладу. Аспекти перекладу : підручник. Одеса : Університет імені К. Д. Ушинського, 2022. 246 с.

2. Корунець І. В. Теорія та практика перекладу (аспектний переклад) : підручник. 5-те вид., випр. і допов. Вінниця : Нова Книга, 2017. 448 с.
3. Мамрак А. В. Вступ до теорії перекладу : навч. посіб. Київ : «Центр учбової літератури», 2019. 304 с.
4. Фокін С. Б. Комп'ютерні інноваційні технології в перекладацькій та перекладознавчій діяльності : навч. посіб. Київ : Київський національний університет імені Тараса Шевченка, 2019. 254 с.

ДОДАТКОВА ЛІТЕРАТУРА

1. Ємець Н.О. До питання перекладу поетичних текстів: бути чи не бути? *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород : Ужгородський національний університет, 2021. Вип. 19. Том 2. С. 95-99. DOI: <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2021.19.2.19>
2. Каніболоцька О. А. Модель навчання аудіювання автентичного спонтанного мовлення майбутніх вчителів іноземної мови : зб. наук. пр. *ΛΟΓΟΣ*. Барселона : Plataforma Europea de la Ciencia.Barcelona, España, 2020. С. 77-79. DOI: <https://doi.org/10.36074/24.04.2020.v4.25>
3. Матузкова О. П., Гринько О. С., Горбатюк Н. О. Стратегії та аналіз в усному та письмовому перекладі : метод. посіб. Одеса : Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2020. 67 с.
4. Шевченко О. І. Телеологічна лінгвосеміотика: глосарій базових термінів. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2021. 163 с.
5. Baker M. Routledge Encyclopedia of Translation Studies. London : Routledge, 2021. 900 pp.
6. Culler J. Poetics. 2020. DOI: <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190201098.013.1000>
7. Gritten A. Lyotard, Phenomenology and the Shared Paternity of Literature and Music. *The Edinburgh Companion to Literature and Music* / Delia da Sousa Correa (ed.). Edinburgh : Edinburgh University Press, 2020. Pp. 522-532.
8. Haapaniemi R. Translation as Meaning-Construction Under Contextual and Contextual Constraints: A Model for a Material Approach to Translation. *Translation Studies*. 2023. Vol. 15. Issue 3. Retrieved from: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14781700.2022.2147988?src=> (Accessed: 21 February 2023).
9. House J. Translation. The Basics. Abingdon : Routledge, 2018. 222 pp.
10. Wang M. Linguistic Semiotics. *Peking University Linguistics Research*. Singapore : Springer, 2020. 397 pp. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-981-15-3246-7>

Електронні ресурси

Відтворення експресивних засобів та стилістичних прийомів у перекладі. Режим доступу:

<http://www.translationdirectory.com/article122.htm>

Моделювання процесу перекладу. Режим доступу:
<http://lib.chdu.edu.ua/pdf/posibnuku/331/3.pdf>

Теорія рівнів еквівалентності у перекладознавстві. Режим доступу:
<http://translationjournal.net/journal/14equiv.htm>